

Vatten och vattenförvaltning

- Bakgrund, Organisation
  - Vad är målet?
  - Lite fakta om vatten
  - Hur mår våra vatten?
- Varför när vi inte målet?
  - Hur ska vi nå målet?

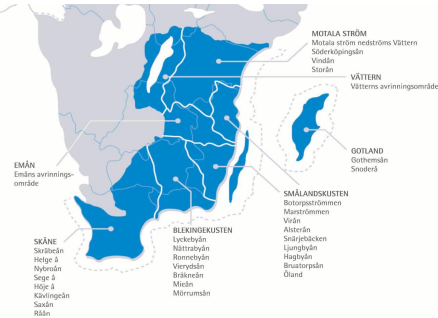
EUs Vattendirektiv

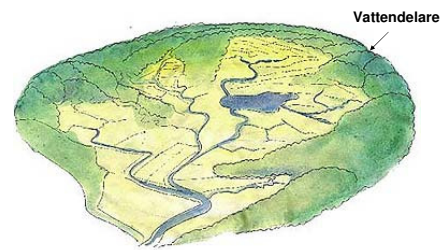
- Fastställt EU kommissionen 2000
- Ny svensk vattenförvaltning 2004 i form av förordningen (SFS 2004:660) samt bildande av fem vattenmyndigheter

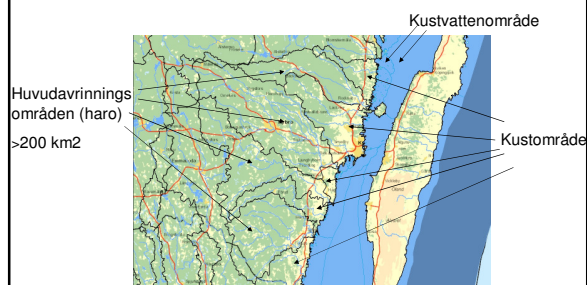
Södra Östersjöns vattendistrikt

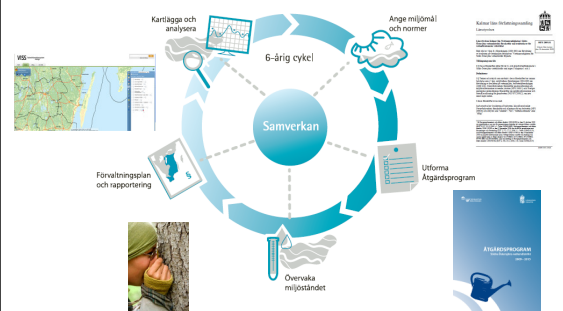
Utgår från avrinningsområde

Exempel

Vattenförvaltningens 6-års cykel

VATTENDIREKTIVETS MÅLSÄTTNING

Grundvatten

Sjöar

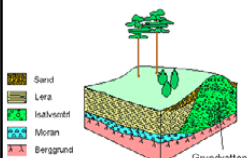
Vattendrag

Kustvatten

God status 2015 samt ingen försämring
(inga påtagliga miljöproblem, endast obetydlig avvikelser från opåverkade naturliga förhållanden)

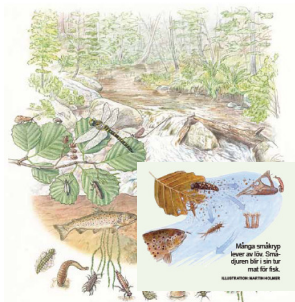
1. Grundvatten

- Vatten som finns där jordens porer och bergets sprickor är helt vattenfyllda.
- Definition grundvattenförekomster: producerar >10m³/dag eller försörjer >50 pers/dag
  - a) Sand- och grusavlagringar (åsar) tex Nybroåsen
  - b) Sedimentär berggrund (sandsten, kalksten, skifferar) te x Öland
  - c) Sprickakviferer i urberget (gnejsjer, graniter)
- Kvantitativ status och kemisk status

2. Vattendrag

- Motorn i vattendraget är material som tillförs utifrån. Ingen eller låg primärproduktion.
- Exempel på näringsväv: Löv – Bäckslända - Fisk
- Viktigt för vattendragets välmående:
  - Kantzoner
  - Varierat bottenstrat
  - Vål fungerande svämplan

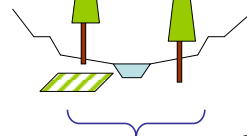

Svämplanet

Trädens skuggning säker temperaturen.

Jämnar ut vattendragets kraft

Träd skuggar + bistår med löv och grenar/död ved

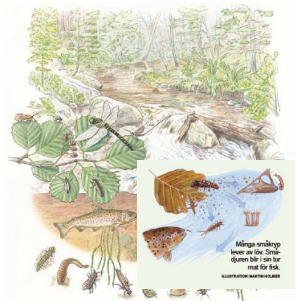

Fångar sediment

Filterar föroreningar från ytvavrinning

2. Vattendrag

- Definition av vattenförekomst: avrinningsområde >10 km²
- Bedömer kemisk och ekologisk status

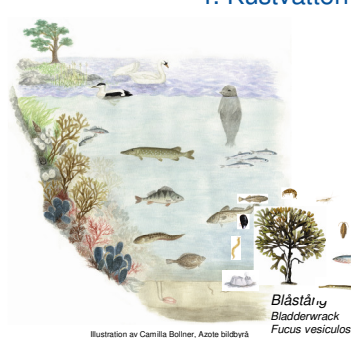
3. Sjöar

- Motorn i sjöar är den interna produktionen. Styrts av näringsförhållanden:
  - näringsfattig
  - näringsrik
  - brun sjö
- Exempel näringsväv: koldioxid - växtplankton – djurplankton – plankton ätande fisk – rovfisk
- Definition vattenförekomst: >1 km²
- Bedömer ekologisk och kemisk status

4. Kustvatten

- Lång omsättnings tid.
- Naturligt väldigt låga näringsnivåer.
- Definition vattenförekomst: 1 sjömil ut.
- Bedömer kemisk och ekologisk status.

Blåstång
Blåstång
Fucus vesiculosus

Illustration av Camilla Bolner, Azote bildbyrå

Viktigt med helhetsperspektiv - Vattnets kretslopp

Labels in diagram: Nederbörd, Kondensbädd, Transpiration & avdunstning, Avdunstning, Grundvatten, Sjöar, Kustvatten, Grundvattenbildning, Vatten drag, Grundvattensyta, Källa.

Statusklassning

Ytvatten

- Ekologisk status
- Kemisk status – prioriterade ämnen

Grundvatten

- Kemisk status - nitrat, klorid, sulfat, växtbekämpningsmedel
- Kvantitativ status – tas mer grundvatten ut än vad som nybildas?

Vad utgår vi från?

NATUR
MÅTTIG

Status, potential och kvalitetskrav för sjöar, vattendrag, kustvatten och vatten i övergångszon

En handbok om hur kvalitetskrav i planeringsarbetet ska bestämmas och följas upp

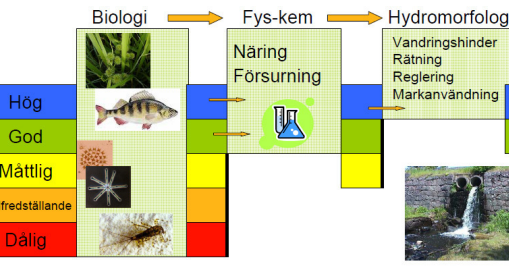

Hydrologisk regim ASPT
MILA
VIX Tot-P Kontinuitet

Befintliga data
Påverkansanalys

Ekologisk status

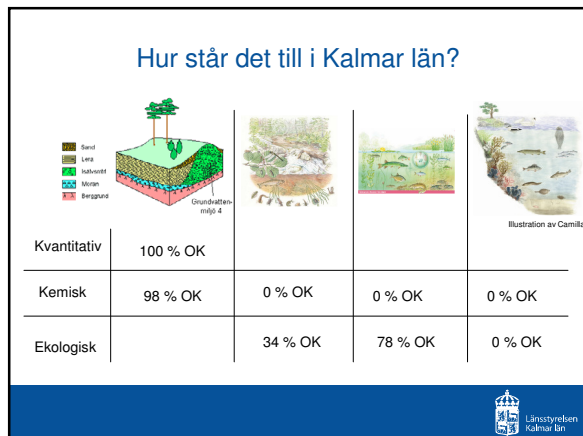
Biologi → Fys-kem → Hydromorfologi

Näringsförsurning

Vandringshinder, Rätning, Reglering, Markanvändning

Quality scale: Hög, God, Måttlig, Otillfredställande, Dålig

Miljöproblem

8 olika miljöproblem har identifierats

Fysisk påverkan
(Flödesförändringar, Vandringshinder, Morfologiska förändringar, Vattenuttag)

Försurning

Övergödning

Främmande arter

Miljögifter

Torrläggning av landskapet

Ca 1810-1930 genomfördes mycket stora förändringar i landskapsbilden.....

- Sjösänkningar
- Torrläggningar av våtmarker och åmader
- Uträtningar, fördjupningar, kanaliseringar och kulverteringar av bäckar och åar
- Täckdikning av åkermark (även idag)

Syfte: mer åkermark för att avvärja svält, senare för att rationalisera och göra jordbruket mer konkurrenskraftigt

Hur påverkar detta vattnets flöde och ekologi?

Naturligt vattendrag: Rättat och reglerat vattendrag

Naturliga vattendrag: meandering samt varierande bredd, flödeshastighet, botten djup och bottenmaterial och med möjlighet att svämma över vid höglöde

Reglerade vattendrag: i värsta fall – under mark (kulvert) om ovan mark - rätade med likartad bredd och djup samt ett jämnt flöde utan möjlighet att svämma över

Fysiska förändringar

Naturligt vattendrag: Rättat och reglerat vattendrag

- Rätning/Rensning
- Brist på död ved
- Markanvändning
- Vandringshinder
- Vattenuttag
- Flödesförändringar

Effekt?

- Försämring av livsmiljöer
- Försämring av vattenkvalitet
- Försämring av spridningsmöjligheter
- mm

Eutrofiering = Övergödning

- Vad? Överskott av framförligt kväve och fosfor.
- Orsak? Punktkällor: Utsläpp från avlopp (enskilda och kommunala), industri Diffusa källor: jordbruk, dagvatten mm Fysisk förändring av vattenlandskapet
- Effekt? algblomningar, syrebrist, förändrat artsammansättning, höga kvävehalter i grundvatten

Problem med grundvatten

- Vad? Kvantitativ tillgång, miljögifter, närsalter, klorid, färgtal, pH
- Orsak? För stora uttag, grustäkter, försurande ämnen, jordbruk
- Effekt? Brist på dricksvatten, dåligt dricksvatten, effekter på grundvattenberoende ekosystem, löser ut metaller t ex koppar.

Miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten

Ekologisk status	MKN	
■ Hög status	Hög status	• Får inte försämrats
■ God status	God status	
■ Måttlig status		
■ Otillfredsst. status		
■ Dålig status		

Miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten

Ekologisk status	MKN	
■ Hög status	Hög status	• Får inte försämrats
■ God status	God status	
■ Måttlig status		
■ Otillfredsst. status	God status	• Ska förbättras genom åtgärder
■ Dålig status		

Vad gör länsstyrelsen?

- § Miljöbalken
- § Vattenförvaltningsförordningen
- § Plan och bygglagen

Kalmar läns Författningssamling
Länstyrelsen

VISS
Allgömen
Samverkan

Länstyrelsen Kalmar län

Underlag för åtgärdsprogram

1. Insamling av underlagsmaterial
2. Beskrivning av tillstånd - övergödd sjö
2. Förbättringsbehov - minskning av näringsutsläpp
3. Källor - skogs och jordbruk, reningsverk, enskilda avlopp
4. Möjliga åtgärder
5. Genomförande av åtgärder (vem, förslag till finansiering)
6. Uppföljning

Länstyrelsen Kalmar län

Vad är vattenrådets roll?

- Lokal samverkan
- Remissinstans
- Kunskapsspridare
- Ta fram lokal åtgärdsplaner
- Genomföra åtgärder

Länstyrelsen Kalmar län

Beror på ambitionsnivå och resurser.

Lokal samverkan kring vatten.

Lokal samverkan kring vatten. Ta fram lokalt åtgärdsprogram.

Lokal samverkan kring vatten. Ta fram lokalt åtgärdsprogram. Genomföra åtgärder.

Länstyrelsen Kalmar län

Ett urval av EU-fonder och statliga medel för vattenvårdsinsatser

- Europeiska Fiskeri Fonden EFF, skydd och utveckling av akvatiska miljöer
- Regionala fonden- ex.
- Interreg- South Baltic - ex. MOMENT
- Landsbyggsfonden, ex. Landsbyggsprogrammet
  - Projekt & företagsstöd
  - *Leader
  - Miljöersättningar
  - *Utvald miljö
- Statliga fiskevårdsmedel
- Biologisk återställning i kalkade vatten
- Kulturmiljö, vårdanslaget
- Statliga medel för Lokala Naturvårdsprojekt, LONA
- Statliga medel för Lokala Vattenvårdsprojekt, LOVA (del av havsmiljöanslaget)
Kontaktperson: Eva T Hammarström
- NOKÅS- Natur och kulturmiljövårdsåtgärder i skogen

Länstyrelsen Kalmar län

Länstyrelsens roll i vattenrådsarbetet just nu

- Stöttar och hjälper till inledningsvis samt ger startbidrag
- Kan bidra med expertkunskap bl a kring vattenfrågor och lagstiftning
- Tar fram underlag till Åtgärdsprogram. Även på HARO-nivå o i vissa fall även vattenförekomstnivå.
- Vattenrådets dag
- Vattenrådsutbildning/workshop till styrelser
- Vattenmyndighetens administrativa årliga bidrag
- ...mm

Länstyrelsen Kalmar län